

МЕКТЕПТЕГІ ҒЫЛЫМИ ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСЫ

Байболова М.Т.

Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан

E-mail: moldir_16.81@mail.ru

Кез келген қоғамға дарынды адамдар қажет, ал мектептің міндеті – оқушылардың интеллектуалдық қабілетін дамытуға ықпал ету. Өкінішке орай, әрбір бала өз қабілеттерін жүзеге асыра алмайды. Мектеп пен мұғалімдердің міндеті-оқушыны қолдау және оның қабілеттерін дамыту, осы қабілеттердің жүзеге асуына жол ашу. Жаңалыққа деген құштарлық, болмыстың ішкі сырларына үңілуге деген ұмтылыс мектеп орындықтарында туады.

Қазірдің өзінде бастауыш мектепте сіз мектеп оқулығымен жұмыс жасамайтын оқушыларды кездестіре аласыз, олар арнайы әдебиеттерді оқиды, әртүрлі білім салаларында өз сұрақтарына жауап іздейді. Сондықтан мектепте ғылым мен техниканың әртүрлі салаларына қызығушылық танытқандардың барлығын анықтау, олардың жоспарлары мен армандарын жүзеге асыруға көмектесу, мектеп оқушыларын өмірдегі ғылымды іздестіру жолына шығару, олардың қабілеттерін толық ашуға көмектесу өте маңызды. Зерттеушіге тән қарапайым қасиеттерді қалыптастырған оқушы тиімдірек жұмыс істеп, қоғамға пайдасы мол болады. Бұл тиімді оқуға, оқу пәндерін тереңірек түсінуге көмектеседі. Білім беру жүйесін жаңғырту жаңа идеяларсыз, тәсілдерсіз, заманауи технологияларсыз, оқушылар мен мұғалімдердің бірлескен еңбегінсіз мүмкін емес. Мұндай тәжірибені құру жалпы білім беретін мекемедегі ғылыми-зерттеу қызметі барысында жүзеге асырылады. Ол өзін-өзі дамытудың, өзін-өзі анықтаудың факторы ретінде әрекет ететін және тұлғалық және кәсіби дамуға айтарлықтай әсер ететіндіктен, бүгінгі таңда ғылыми-зерттеу қызметін ұйымдастыру ерекше маңызға ие.

Оқушылардың зерттеушілік әрекеті әр баланың өзіндік санасын дамыта отырып, шығармашылық тұлғаны қалыптастыруға көмектеседі, өзіңіздің дарындылығыңыздың бір бөлігін де болса сезінуге, байқап көруге, анықтауға және жаңартуға мүмкіндік береді. Жетекші мұғалімнің ісі-шығармашылық атмосфераны құру және қолдау.

Ғылыми-зерттеу қызметі барысында оқушылардың келесі дағдылары мен қасиеттері дамиды:

- дербес зерттеу қызметінің дағдысы;
- ғылыми-танымдық әдебиеттермен жұмыс жасау дағдысы
- бастамашылдық пен шығармашылық;
- мектеп білімін пайдалану, кеңейту және тереңдету;
- әртүрлі мамандармен ынтымақтаса жұмыс істей білу;
- оқушылардың осы пән бойынша өзін-өзі бекітуі және өз күшіне сенуі;
- өз пікірін, ойын ашық айту;
- қызығушылығын қанағаттандыру.

Зерттеулік оқыту барысында оқушылар теориялардың пайда болуы жөнінде көптеген мәліметтер жинақтайды. Н.И.Павлов “Үй кірпіштен құралатын болса, ғылым деректерден құралады”, демекші әр кірпіштен немесе тастан құралған үйінді үй деп саналмайды, дәл солай кез келген деректердің жиынтығы да ғылыми білім бола алмайды. Сондықтан “ғылым” деген сөздің мағынасы ежелден “ұйымдастырылған білім ” деп түсіндірілген. Жас жеткіншек байқау жүргізу немесе тәжірибелеу нәтижесінде алынған деректері, болжамдары, топтастыру схемалары, тіпті айқындалған заңдары – ғылым материалдары екендігін жете түсіну керек. Бұларды ғылым ретінде ұйымдастыратын-теория. Ендеше мектеп қабырғасында зерттеумен айналысқан бала жаңа ақпараттар жинақтау арқылы ғылымға алғашқы қадамын жасайды.

Ғылыми-зерттеу қызметі-бұл оқушылардың шығармашылық, зерттеу мәселесін шешумен байланысты және ғылыми зерттеулерге тән негізгі кезеңдердің, сондай-ақ таңдалған құбылысты зерттеудің практикалық әдістемесі, өзіндік эксперименттік материал,

алынған мәліметтерді талдау және одан туындайтын тұжырымдар сияқты элементтердің болуын көздейтін білім беру жұмысы.

Қандай дарынды бала болмасын, оның барлығы өз бетімен ғылыми жұмыс жазуға, зерттеу, ізденіске бара алмайды. Ол үшін мұғалімнің көмегі, ақыл- кеңесі қажет. Ғылыми жұмыстың нәтижелілігі көп жағдайда таңдалған әдіснамаға байланысты. Сондықтын мектеп ішінен іріктеп алған дарынды оқушыларымызбен ғылыми — зерттеу жұмысын жүргізуді үйреткен шақта бірінші — теориялық әдіснамалардың түрлерін, жаңа ой- пайым шығаруға, ғылыми болжам, салыстыру, талдау жасауды үйрету. Екінші -дұрыс тақырып таңдап, проблемалар туғызып, оны шеше білу. Үшінші — жоба құрылымын дұрыс құра білу, оны қорғау әдістерін үйрету. Ғылыми жұмысты жазу, іздену тер төгетін еңбекті қажет ететіні түсінікті. Ал оны қорғау да өте күрделі мәселе. Сонымен қатар, әр оқушы ғылыми жұмыстарды жазғанда күнделік жүргізгені дұрыс. Осыған орай, мектептерде оқушылардың ғылыми қоғамының жұмыстарын жандандыру — үлкен міндет.

Қорытындылай келе, жалпы білім беретін мектепте оқушылардың ғылыми-зерттеу жұмыстарын оқу процесіне енгізу оған тек білім беруді даралау мен саралауды ғана емес, сонымен қатар білім беруді анықтаудың құралына айналуға мүмкіндік беретінін тағы бір рет атап өткім келеді. Оқушының қабілеті мен қызығушылығын ескере отырып, сонымен қатар оқушының жеке тұлғасы мен оның қабілетін дамытудың шарты болып табылатын негізгі және Менің жеке тәжірибем көрсеткендей, ғылыми-зерттеу жұмысының шығармашыл, белсенді тұлғаны дамытуға үлкен мүмкіндіктері бар. Оқушы оқуда мәселесін жеңе алса, онда ол нақты өмірде бейімделгіш болады. Сонымен қатар, бүгінгі мектеп оқушысы ертеңгі студент, мектепте алған зерттеушілік дағдылары университетте ғылыммен шындап айналысқысы келетіндерге жақсы қызмет етеді.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Леонтович. А.В. Учебно-исследовательская деятельность школьника как модель педагогической технологии. - Народное образование. 1999. № 10.

2. Тұрғанбаева.Б.А., Шабденов.Б.Ш. Шығармашылық баспалдақтары. Алматы,2003

3.Карпов А.О. Метод научных исследований как дидактический инструмент исследовательского образования // Инновации в образовании. – 2014. – № 6 – 36-55б.

4.Новиков А.М., Новиков Д.А. Методология научного исследования. – М.: Либроком, 2010 – 280б.

5.Қ.Бітібаева «Оқушыларды ғылыми – зерттеу жұмысына баулу жолдары», Семей «Үш биік баспасы ЖШС»

6. Л.С. Выготский «Воображение и творчество в школьном возрасте», Москва: «Просвещение», 1967г.

ЖОҒАРЫ МАТЕМАТИКАДАҒЫ ПӘНАРАЛЫҚ БАЙЛАНЫС

Базылжанова А.С.

Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Қарағанды, Қазақстан

E-mail: aiger1110@mail.ru

Оқыту мазмұнындағы білім мен іскерліктің адамның интеллектуалдық өрісін байытудағы, ақиқат дүниенің біртұтас жүйе екендігі жөніндегі ғылыми көзқарасты қалыптастырудағы, алған білімді өмірмен, қоғамдық тәжірибемен байланыстырудағы құралдардың бірі – пәнаралық байланыс.

Сабақ материалын беру барысында пәнаралық байланысты орнату ұғымы жаңашылдық болмағанымен, қазіргі таңда өзекті мәселелердің бірі деп айтуға болады. Себебі соңғы кездері байқалатын сағат санының қысқаруы білім алушыға берілетін ақпаратты таяздандырып, жан-жақты дамуына кері әсерін тигізеді. Пәнаралық байланыс білім алушының шығармашылық және логикалық ойлауын дамытады, математиканың түрлі бағыттарындағы ұғымдардың байланысын терең түсініп, ғылыми танымдығын арттырады, ал білім алушының математикада игерген білімін түрлі сферадағы тапсырмаларды шешуде қолдана алу қабілетін математикалық функционалдық сауаттылық деуімізге болады.